

Vimmerby
kommun

Socialförvaltningen

Riktlinjer för ekonomiskt bistånd Vimmerby kommun

Enheten för försörjning

Antagna av socialnämnden 2024-05-16, § 40

Innehåll

1	ALLMÄNT	5
2	FÖRSÖRJNINGSSTÖD.....	7
	RIKSNORM	7
	FAKTISKA KOSTNADER	7
	BOENDE	7
	ANDRAHANDSBOENDE.....	8
	HUSHÅLLELSE	9
	HEMFÖRSÄKRING	9
	ARBETSRESOR	9
	AVGIFTER TILL FACKFÖRENING OCH ARBETSLÖSHETSKASSA.....	9
	UPPEHÅLLE FÖR BARN I SAMBAND MED UMGÄNGE	9
	REDUCERAT FÖRSÖRJNINGSSTÖD.....	10
	DAGAVDRAG	10
3	BISTÅND TILL LIVSFÖRING I ÖVRIGT	11
	KLÄDER OCH TVÄTT	11
	LÄKARVÅRD OCH MEDICIN.....	11
	GLASÖGON	12
	SKULDER	12
	HEMUTRUSTNING.....	13
	SPÄDBARNsutrustning	13
	TELEFON	14
	DATOR	14
	Tv.....	15
	INTERNETKOSTNADER.....	15
	MERKOSTNADER VID SPECIALKOST	15

UTEÄTARTILLÄGG	16
AKUT TANDVÅRD	16
OMFATTANDE TANDVÅRD	16
RESOR I SAMBAND MED UMGÄNGE MED BARN	16
UNDERHÅLLSBIDRAG	17
BARNOMSORGSavgifter.....	17
HEMTJÄNSTKOSTNADER.....	17
RÄTTSHJÄLPSavgift	17
ANSÖKNINGSavgift VID ÄKTENSKAPSSKILLNAD.....	17
FLYTTKOSTNADER	17
BEGRAVNINGSKOSTNADER	18
RESOR OCH REKREATION	19
BILKOSTNADER OCH INNEHAV	19
FÖRMEDLINGSMEDEL	20
LEGITIMATION/PASS	20
KOSTNAD BANKKORT/BANKavgift	20
4 INKOMSTBERÄKNING.....	21
INKOMSTPERIOD OCH BERÄKNINGSPERIOD.....	21
INKOMSTER SOM SKA BEAKTAS	21
NORMÖVERSKOTT	22
INKOMSTER SOM INTE SKA BEAKTAS	22
SKATTEJÄMKNING OCH FÖRBEHÅLLSBELOPP	23
SPARMEDEL OCH ANDRA TILLGÅNGAR	23
BOSTADSBIDRAG	23
5. SÄRSKILDA GRUPPER	24
BARNRÄTTSPERSPEKTIV	24

VUXNA PERSONER MED GEMENSAM BOSTAD	25
HEMMAVARANDE UNGDOMAR MED INKOMST	25
HEMMAVARANDE UNGDOMAR UTAN INKOMST SAMT GYMNASIESTUDERANDE UNGDOMAR UNDER 21 DÄR FÖRSÖRJNINGSSKYLDIGHET FINNS	25
EGET BOENDE UNGDOMAR; GYMNASIESTUDERANDE UNGDOMAR UNDER 21 DÄR FÖRSÖRJNINGSSKYLDIGHET NORMALT FINNS HOS FÖRÄLDRAR	25
ARBETSLÖSA.....	26
STUDERANDE	27
SÖKANDE SJUKSKRIVNA UTAN SGI.....	28
EU/ESS-MEDBORGARE SAMT ÖVRIGA UTLÄNDSKA MEDBORGARE	28
ASYLSÖKANDE, PERSONER SOM SÖKT UPPEHÅLLSTILLSTÅND	28
FRIVILLIG MILITÄR GRUNDUTBILDNING	29
VÅRDTAGARE VID INSTITUTION.....	29
6. SÄRSKILDA FRÅGOR.....	30
HYREDEL FÖR UNGDOM SOM BOR HOS FÖRÄLDRARNA	30
ÅTERKRAV	30
EGNA FÖRETAGARE	32
UTBETALNING AV BISTÅND	32

1 ALLMÄNT

Dessa riktlinjer ska vara ett komplement till Socialstyrelsens skrift Ekonomiskt bistånd, utgiven 2003 samt Ekonomiskt bistånd, handbok för socialtjänsten utgiven 2021.

Försörjningsstöd och annat ekonomiskt bistånd är ett komplement till den egna inkomsten och ekonomiska förmåner. Det är välfärdssystemets yttersta skyddsnät. Biståndets uppgift är att träda in tillfälligtvis vid korta perioder av försörjningsproblem.

Rätten till bistånd begränsas inte till några i lagen direkt angivna situationer. Den enskilde har enligt socialtjänstlagen i första hand ett eget ansvar för sitt liv och för sina förhållanden i övrigt.

Socialtjänstens uppgift är att förstärka och komplettera människors egna resurser till att leva ett självständigt liv. Ytterst har den enskilde ansvaret för sitt eget liv och måste därför få förutsättningar för att handla och styra sin egen tillvaro. Socialtjänsten ska sträva efter att hjälpa människor att så långt som möjligt få makt över sina egna liv. Det är viktigt att understryka att kravet på att någon själv ska ta ansvar för sitt liv inte får drivas hur långt som helst, eftersom möjligheterna kan vara begränsade.

Den som för sin försörjning och livsföring i övrigt, inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt, har rätt till bistånd. De villkor som gäller anges i *1 kap 1 § och 4 kap 1-6 §§ socialtjänstlagen*.

Ekonomiskt bistånd ska dels trygga den enskildes eller familjens försörjning och vård, dels vara förebyggande och rehabiliterande. Insatserna ska utformas för att avhjälpa det aktuella behovet samt syfta till att den enskilde i framtiden själv kan klara sin försörjning och livsföring i övrigt.

När rätten till bistånd ska bedömas måste hänsyn tas till i vilken omfattning den enskilde själv kan tillgodose det aktuella behovet. Till skillnad från de flesta andra svenska bidragssystem bygger rätten till bistånd enligt socialtjänstlagen ytterst på en individuell behovsbedömning.

Försörjningsstöd eller bistånd till livsföring i övrigt utgår efter individuell behovsprövning och ska täcka behovet av en skälig levnadsnivå. Vid en skälighetsbedömning bör en jämförelse göras mellan den enskildes kostnader och låginkomsttagarens.

En aspekt att ta hänsyn till kan vara om behovet av bistånd till försörjningen är kort- eller långvarigt. Vid kortvariga perioder (understigande fyra månader) av bistånd eller inkomster på motsvarande nivå, kan socialtjänsten ta hänsyn till att den biståndssökande själv kan bekosta det som inte är akut. Det kan t.ex. innebära att behov som inte är akuta skjuts upp till dess att den biståndssökande själv kan betala.

Riktlinjerna avser att ge vägledning av behovet och rätten till bistånd i det enskilda ärendet. Riktlinjerna får inte uppfattas som en absolut gräns för att få hjälp eller inte. Den enskildes situation kan motivera såväl lägre som högre belopp än vad riktlinjerna anger. Vid tillfälligt behov exempelvis i avvaktan på a-kasseersättning, eller barnomsorgsplats, kan det finnas anledning till ett mer rutinmässigt och summariskt utredningsförfarande. När det finns anledning att göra en mer omfattande utredning ska barnens situation särskilt beaktas. Se under rubriken Särskilda grupper, Barnperspektiv.

Enligt 5 kap 11 § socialtjänstlagen ska den som utsatts för brott och dennes anhöriga få hjälp och stöd. I fråga om ekonomiskt bistånd gäller detta särskilt dem som varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående eller för något annat brott. Det kan i sådana fall finnas skäl att godta tillfälligt högre kostnader för att avhjälpa akuta behov.

Socialnämnden kan enligt *4 kap 2 § socialtjänstlagen* ge bistånd utöver vad som följer av *4 kap 1 §*. Ur rättssäkerhetssynpunkt är det viktigt att en ansökan om ekonomiskt bistånd först prövas enligt *4 kap 1 §* och först därefter om det finns förutsättningar att bevilja bistånd med stöd av *4 kap 2 §*. Beslut om bistånd jämlikt *4 kap 1, 5 §§ Socialtjänstlagen* kan överklagas av part genom förvaltningsbesvär enligt *16 kap 3 § Socialtjänstlagen*.

2 FÖRSÖRJNINGSTÖD

Riksnorm

Riksnorm fastställs av Regeringen och är en schabloniserad del av försörjningsstödet. Se Socialstyrelsens hemsida för aktuella belopp. Riksnormen omfattar personliga kostnader och hushållskostnader för nedanstående poster:

Personliga kostnader

- livsmedel
- kläder och skor
- fritid och lek
- hälsa och hygien
- barn- och ungdomsförsäkring

Hushållets kostnader

- förbrukningsvaror
- dagstidning, telefon och mobiltelefon (kostnader för kabel-TV, ingår inte)

Faktiska kostnader

Faktiska och skäligen kostnader beviljas vid behov för följande:

- boende
- hushållsel
- hemförsäkring
- arbetsresor
- avgift till fackförening och arbetslöshetskassa.

Boende

Bidragsberättigade har rätt till försörjningsstöd för skäligen bostadskostnader. Innevarande månads hyra betraktas inte som hyresskuld även om den förfallit till betalning. Bostadsbidrag och bostadstillägg räknas som inkomst. Ungdomar som vill flytta hemifrån eller har flyttat vid ansökningstillfället kan ha rätt till bistånd till boendekostnader i undantagsfall; om det finns starka sociala skäl till att flytta/eget boende. Se även punkt 5 särskilda grupper Eget boende ungdomar; Gymnasiestuderande ungdomar under 21 där försörjningsskyldighet normalt finns hos föräldrar.

Normer för högsta godtagbara bostadskostnad (brutto) finns på Vimmerby kommuns hemsida. Högsta godtagbara bostadskostnader justeras och uppdateras årligen, baserat på Vimarhems samt privata fastighetsägare årliga hyresökningar.

Utgångspunkten vid bedömning av vad som är skäligen boendestandard är vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att kosta på sig. Om kostnaden för bostaden är oskäligt hög bedöms i varje enskilt fall. Då bostadskostnaderna bedöms vara för höga ställs krav på

byte av bostad. Kravet är främst motiverat vid långvarigt biständsbehov. Om biständsbehovet bedöms vara under en kortare tidsperiod (3 månader) kan det inte ställas lika långtgående krav på att den enskilde skall medverka till att byta bostad. De krav som ställs på att den enskilde ska flytta till en billigare bostad utgår från en individuell bedömning och sker med hänsynstagande till sociala konsekvenser. Konsekvenser för barn i familjen ska alltid utredas och finnas med vid bedömningen. En viss vägledning vad gäller bostaden kan hämtas från de regler för beräkning av bostadsbidrag som finns hos Riksförsäkringsverket (Ekonomiskt bistånd, Stöd för rättstillämpning och handläggning av ärenden i den kommunala socialtjänsten, Socialstyrelsen 2003, sidan 48 se även Socialstyrelsen 2013, sidan 60 *särskilda skäl mot byte av bostad eller bostadsområde*).

Förutsättning för krav på flyttning eller reducering av ersättningen för bostadskostnaden, är att det finns faktiska möjligheter att få annan bostad. Den enskilde ska dessutom få skälig tid (exempelvis fyra månader) för att byta eller avyttra bostaden under förutsättning att den enskilde aktivt medverkar till att sänka sina boendekostnader.

För umgängesberättigad med regelbundet umgänge, tas hänsyn till behov av större bostad än för ensamstående.

Enligt socialstyrelsens bedömning framkommer att för att ett hushåll inte ska anses trångbott bör det utom för en ensamstående utan barn, ha sovrum utöver vardagsrum och kök eller kokvrå. Två barn bör kunna dela sovrum. Med beaktande av stigande ålder och personlig integritet, bör barn emellertid inte behöva dela sovrum.

Personer som är häktade eller avtjänar en faktisk strafftid på upp till 6 månader bör beviljas den faktiska boendekostnaden under häknings- eller strafftiden, om de annars riskerar att bli bostadslösa. Möjligheten att hyra ut bostaden i andra hand bör prövas.

Kostnader för uppvärmning, drift, VA m.m. beräknas och godtas enligt pensionsmyndighetens schabloner vid beräkning av bostadsbidrag. (PFS 2015:6).

Vid beräkning av boendekostnad för egen fastighet och bostadsrätt ska nettoräntan beräknas, det vill säga räntekostnad minus skattejämkning. Dessutom kostnader för drift, såsom vatten, uppvärmning, sophämtning, fastighetsförsäkring och fastighetsskatt. Amortering utgör kapitalbildning, det är alltså inte att betrakta som bostadskostnad.

Andrahandsboende

För andrahandsboende ska ett av fastighetsägaren godkänt andrahandskontrakt samt ett skriftligt avtal mellan sökanden och förstahandshyresgästen alltid uppvisas.

Hushållsel

Skäliga kostnader för hushållsel godtas om rätt till bistånd i övrigt föreligger. Kostnader för el som gäller uppvärmning ingår i boendekostnaden och endast en skälig förbrukning av hushållsel är godtagbar utöver boendekostnaden. Utöver kWh-kostnaden beviljas den faktiska kostnaden för elnätsavgiften då den inte går att påverka.

En genomsnittlig lägenhet med två personer gör av med cirka 240 kWh hushållsel per månad. En lägenhet med fyra personer gör av med cirka 340 kWh per månad. (Uppgift från teckna el.se år 2024.)

Hemförsäkring

Hemförsäkring godtas med faktiskt belopp som motsvarar ortens avgifter och bedöms som skälig. Skäliga kostnader enligt Konsumentverkets beräkningar.

Arbetsresor

Bistånd till arbetsresor med bil beviljas enbart om billigare färdstätt saknas. Kostnaden beräknas enligt Skatteverkets schablonbelopp för resor till och från arbetet. Schablonbeloppet ska täcka alla kostnader för bilinnehav.

För personer som reser med buss eller tåg, godtas faktisk kostnad för årskort, månadskort eller motsvarande. Kostnad för resor beviljas vid deltagande i daglig sysselsättning som arbete, praktik, arbetsträning, jobbsökarverksamheter och öppenvårdsinsatser. Vid deltagande vid verksamheter som inte är dagliga beviljas resor utifrån hur ofta man deltar i verksamheten.

Bilkostnader och innehav, se egen rubrik.

Avgifter till fackförening och arbetslöshetskassa

Avgift till fackförening godtas. Observera att avgiften ofta är avdragen på lönen. Även avgift för enskild anslutning till arbetslöshetskassa godtas, men inte tilläggförsäkring.

Uppehälle för barn i samband med umgänge

Då föräldrarna har gemensam vårdnad och barnet bor hos dem lika mycket (underhållsstöd utgår inte) ska båda föräldrarna efter förmåga, sörja för att barnet får sina behov tillgodosedda. Då en förälder är berättigad till umgänge med barn godtas kostnader i samband med utövande av umgängesrätt hela dygn. Detta förutsatt att umgänget sker i den bidragsberättigades hem.

Intyg ska uppvisas efter begäran till socialsekreterare med underskrift av den andra föräldern. Beviljat belopp följer riksnormen.

Reducerat försörjningsstöd

Ytterligare försörjningsstöd bör som regel inte lämnas före beräkningsperiodens utgång förutom då det är fråga om en verifierad utgift som uppkommit under perioden och den skulle ha beaktats om den varit känd. Vid utbetalning av förnyat försörjningsstöd under pågående period kan det bli aktuellt med reducerad norm, t.ex. genom att endast den del av riksnormen som avser livsmedel utbetalas. Se socialstyrelsens hemsida om riksnormen. Bedömningen ska hänsyn tas till om det finns barn i hushållet och deras situation ska särskilt uppmärksammas.

Förekommer det återkommande extra försörjningsstöd under pågående beräkningsperiod i ett ärende bör orsakerna utredas och åtgärder vidtas t.ex. behandlingsinsats, ekonomisk rådgivning, förmedlingskonto, kontaktperson eller ändring av beräkningsperiodens längd. Vid upprepade nödsituationer bör en bedömning om anmälan till överförmyndaren angående god man eller förvaltare göras.

Kostnader kan även beräknas till en lägre nivå än det månatliga försörjningsstödet. Det kan t.ex. gälla i en akut nödsituation, vid en kortare vistelse i kommunen, eller då den enskilde har lägre kostnader vid vistelse i heldygnsvård. Det kan även gälla situationer där det är uppenbart att biståndet inte går till vad det är avsett för, exempelvis då en person befinner sig i ett aktivt missbruk och biståndet används för detta ändamål. Detta kan inte anses stärka personen mot självförsörjning vilket motiverar försörjningsstödet reduceras till att endast avse livsmedel, samt eventuellt även hälsa och hygien vid en längre tids reducerat bidrag. Beslut fattas enligt 4 kap 1 § med stöd av 4 kap 3 §.

Dagavdrag

Dagavdrag används när sökanden är i aktivitet och utan godtagbara skäl uteblir från denna. Dagavdraget uppgår till ensamståendenorm delad med 22 arbetsdagar. Vid upprepad frånvaro utan godtagbara skäl tillämpas reducerad norm eller helt avslag.

3 BISTÅND TILL LIVSFÖRING I ÖVRIGT

Kläder och tvätt

Kostnaden för kläder och skor ingår i försörjningsstödet schabloniserade del, den så kallade riksnormen. Det gäller kläder och skor för olika årstider, olika väder med olika funktion och till vardag och fest. Även kostnader för skoreparationer och kemtvätt. Bidrag till kläder utöver försörjningsstöd kan därför endast beviljas till omedelbara och större behov utöver de vanliga. Bistånd till tvätt och rengöring kan beviljas efter särskild prövning under förutsättning att normala tvättmöjligheter saknas eller att sökanden p.g.a. sjukdom eller handikapp inte kan tillgodose sina behov på annat sätt.

Läkarvård och medicin

Bidrag kan efter behovsprövning beviljas för hälso- och sjukvård som är medicinskt påkallad. Det gäller även medicin och resor i samband med sådan vård. Se Region Kalmar läns hemsida. Högkostnadsskyddet ska alltid beaktas. För kostnader för läkemedel som inte täcks av högkostnadsskydd ska en mycket restriktiv hållning gälla. Alla barn och ungdomar upp till 20 år har fri sjukvård vid besök i öppen vård; läkarbesök, sjukvårdande behandling eller recept per telefon. Det är också kostnadsfritt att ligga på sjukhus för den som är under 20 år. Avgift för sjukvård är enligt Socialstyrelsens yttrande till Kammarrätten i Stockholm, att betrakta som en kostnad för kost och logi.

Egenavgifter för läkemedel, förbrukningsmaterial eller hjälpmedel godtas då de föreskrivits av behörig hälso- och sjukvårdspersonal och kan bedömas utgöra en skälig levnadsnivå. Resekostnader för vård och inköp av läkemedel enligt ovan godtas till den del som inte ersätts på annat sätt.

De flesta sjukresor ersätts med buss eller tåg genom Region Kalmar län och förmedlas via Kalmar läns Beställningscentral. Egenavgift för sjukresa godtas vid beräkning av försörjningsstöd. Regler för sjukresor beskrivs utförligt på Region Kalmar läns hemsida under rubriken sjukresa.

Läkarvård omfattar egenavgifter för åtgärder som:

- omfattas av hälso- och sjukvårdslagen och avser sådan vård och behandling som en region är skyldig att svara för,
- vidtas efter bedömning av behörig hälso- och sjukvårdspersonal
- görs i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Kostnad för mammografi och cellprov beviljas.

Glasögon

Kostnad till glasögon godtas i de fall behovet styrks genom kostnadsförslag av legitimerad optiker eller läkarintyg. Om den sökandes behov av ekonomiskt bistånd bedöms vara kortvarigt (mindre är sex månader) ska detta vägas in i bedömningen, likaså om sökande varit självförsörjande länge. Kostnader kan även gälla reparation eller nyanskaffning och glasögonen gått sönder och man behöver köpa nya.

Glasögonbågar beräknas med högst 1,75 % av aktuellt basbelopp. Kostnader för glas godtas enligt ordination från läkare eller optiker. Kostnader för tonade eller progressiva glas godtas inte om inte särskilda skäl föreligger i det enskilda fallet som styrkts av läkare.

Den lägsta kostnaden för att tillgodose behovet ska alltid beaktas.

Bidrag till kontaktlinser beviljas endast efter läkarutlåtande där det framgår att det är medicinskt motiverat framför glasögon. Behov av läsglasögon p.g.a. stigande ålder eller annat kan tillgodoses i detaljhandel eller liknande och ryms i normen för hälsa och hygien.

Vid oklarheter i om kostnaden är skälig eller inte kan kostnaden jämföras mellan olika optiker.

Skulder

Bistånd till skulder beviljas normalt inte. Det kan beviljas efter särskild prövning under förutsättning att det har en avgörande betydelse för den sökandes fortsatta försörjning och bedöms vara rehabiliterande. På vilket sätt det har en avgörande betydelse eller är rehabiliterande, ska klart framgå av bedömningen i utredningen.

Som alternativt ekonomiskt bistånd kan erbjudas ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning. Då skuldsanering enligt skuldsaneringslagen är tillämplig eller frivillig uppgörelse med gäldenärer kan upprättas, ska inte bistånd i form av pengar beviljas.

Då beviljande av bistånd ska bedömas måste hänsyn tas till skuldens art och hur den har uppkommit. Det kan t.ex. röra sig om skuld av hyra eller el som måste betalas för att barn i en familj inte ska hamna i en oacceptabel situation. Det kan även gälla skulder som är så psykiskt påfrestande för den enskilde att ett meningsfullt förändringsarbete omöjliggörs.

Om skulden uppkommit då den enskilde skulle ha fått hjälp om den vänt sig till socialtjänsten, kan särskilda skäl finnas att bevilja framställan. Det kan även röra fall då den enskilde i rätt tid gjort sin framställan men p.g.a. utdragen handläggning eller liknande tvingats sätta sig i skuld i avvaktan på beslut. Bistånd till skulder beviljas aldrig i de fall skulden kan regleras på annat sätt. Skulder rörande skatter, underhållsstöd, böter, studiemedel m.m. kan efter särskilda regler avskrivas, efterges eller på annat sätt regleras och ska inte beviljas som ekonomiskt bistånd. Se gällande delegationsordning.

Hemutrustning

Det finns ingen allmän rätt för den som får en bostad och har dålig ekonomi att få ekonomiskt bistånd till grundutrustning av bostaden. De flesta hänvisas till att klara av situationen på det sätt som människor i allmänhet gör, det vill säga genom planering, sparande, lån och gåvor från nätverket etc. (Socialstyrelsen maj 2021). Omedelbara, akuta och större behov av möbler och annan hemutrustning prövas särskilt. Hembesök bör som regel ske i samband med utredning kring specifika och sociala skäl för behov av hemutrustning.

Andra faktorer som kan påverka en bedömning är hur den sökandes framtida möjligheter att själv bekosta eller komplettera hemutrustningen ser ut. I de fall hjälpbehovet kan beräknas vara kortvarigt ska hjälp beviljas med de delar av hemutrustning som är absolut nödvändiga för uppehållet. För studerande vid gymnasial eller postgymnasial utbildning får det ofta anses skäligt med boende i möblerat studentrum eller inackorderingsrum. Utgångspunkten vid beräkning av bistånd till grundutrustning är vilken utrustning som den enskilde faktiskt behöver. Vid långvarigt försörjningsstödsbehov eller i särskilt utsatta situationer kan efter behovsprövning kostnader för hemutrustning beviljas. (Socialstyrelsen maj 2021)

Maximalt beviljas bistånd enligt följande:

Ensamstående 13,8% av prisbasbeloppet

Sammanboende (2 vuxna) 17% prisbasbeloppet

Ungdomar 10% av prisbasbeloppet (18-25 år)

Per barn i hushåll, 5% av prisbasbeloppet (där föräldrars försörjningsskyldighet föreligger)

Med hemutrustning avses t.ex. sådan utrustning som behövs för matlagning, umgänge, sömn, förvaring, rengöring och rekreation. Även den hemelektronik som är nödvändig för att den enskilde ska kunna kommunicera och ta del av information bör omfattas av begreppet hemutrustning (Socialstyrelsen maj 2021) Hel grundutrustning består av möbler till kök, sovrum och vardagsrum, samt av lampor, husgeråd, sängutrustning och tv, handdukar och mattor, städartiklar och dammsugare. Den enskilde kan behöva bistånd för att komplettera hemutrustningen t.ex. när han eller hon har ett långvarigt biståndsbehov, flyttar eller får barn.

Prövning av behovet ska göras i förhållande till vad som kan anses vara skälig levnadsnivå och vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig. Ekonomiskt bistånd bör ges till den enskilde för underhåll, reparation eller komplettering av hemutrustning. Barns behov i hemutrustning bör särskilt beaktas med hänsyn till barnkonventionen.

Spädbarnsutrustning

Socialnämnden bör ge ekonomiskt bistånd till skäliga kostnader för nödvändig spädbarnsutrustning i samband med ett barns födelse, bl.a.

- säng med sängkläder och andra tillbehör,
- skötbädd med tillbehör,
- bärsele,

- bilbarnstol,
- barnvagn med tillbehör och
- utrustning för bad. (Socialstyrelsen 2021)

Ekonomiskt bistånd till spädbarnsutrustning kan utgå med maximalt 6,6 % av basbeloppet i samband med första barnets födelse. Biståndet prövas utifrån det faktiska behovet och sökandes möjligheter att själv tillgodose behovet, t.ex. genom arv från äldre syskon, familj och vänner. Om spädbarnsutrustning beviljats inom de tre senaste åren beviljas ingen ny utrustning utan särskild prövning görs.

Vid enskild ansökan av spädbarnsutrustning beviljas lägsta kostnad till vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig. Det är upp till den sökande att inkomma med uppgift och underlag för denna kostnad.

Telefon

Alla löpande kostnader för telefon ingår i riksnormen. Inköp av mobiltelefon är något som den enskilde i normalfallet ska spara ihop till över tid, inom ramen för riksnormen.

Det är den enskildes ansvar att hantera sin mobiltelefon varsamt för att undvika att den tappas bort, blir stulen eller går sönder. Vid särskilda behov kan hushåll efter individuell bedömning beviljas specifikt bistånd för inköp av mobiltelefon eller för start av nytt telefonabonnemang. Vid bifall beviljas den billigaste modellen som klarar samhällsviktiga funktioner. Skäl att bevilja extra bistånd för mobiltelefon kan till exempel vara ett aktuellt behov av kontakter med sjukhus eller anhöriga, risk för social isolering eller att trygghetslarm ska installeras.

Observera att kostnader för telefoninstallation på grund av intensivövervakning med fotboja inte beviljas då detta bekostas av kriminalvårdsmyndigheten.

Dator

Ekonomiskt bistånd till inköp av dator och programvara utifrån vad en låginkomsttagare på orten har råd med. Ekonomiskt bistånd kan beviljas till kostnad för en dator per hushåll, om det finns arbetsrehabiliterande eller sociala skäl. Det kan bland annat handla om att bryta isolering eller utöva kompetenshöjande verksamhet.

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till kostnad för en dator per hushåll under förutsättning att vissa kriterier är uppfyllda – se nedan.

Ur ett jämlikhetsperspektiv är det viktigt att barn och ungdomar i familjer med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd får möjlighet att delta i skolarbetet och i mötesplatser på nätet. Det är också viktigt att föräldrarna kan ta del av informationen från skolan, vilket ofta sker via Internet.

Följande kriterier ska vara uppfyllda för att bistånd ska beviljas:

- Familjen ska vara i avsaknad av hemdator
 - Familjen ska beviljats ekonomiskt bistånd de senaste 4 månaderna
 - Familjen ska antas ha fortsatt långvarigt behov av ekonomiskt bistånd
 - Familjen ska ha minst ett barn i grundskolans årskurs 4 eller uppåt, eller minst en ungdom på gymnasiet (ungdomsgymnasiet). Gymnasieungdomen ska ha minst en termin kvar av utbildningen.
 - Barnet/ungdomen ska vara folkbokförd hos den förälder som ansöker om biståndet.
- För barn och ungdom som via skolan får hemdator bedöms behovet vara tillgodosett.

Tv

Ekonomiskt bistånd kan beviljas kostnad för en Tv per hushåll, om det finns sociala skäl som social isolering, eller ur ett barnperspektiv.

Ekonomiskt bistånd till inköp av Tv beviljas enligt billigaste alternativet på orten som en låginkomsttagare kan kosta på sig.

Internetkostnader

Kostnader för internet finns inte med bland kostnadsposterna i riksnormen. Internetkostnader har dock likheter med de gemensamma hushållskostnaderna för dagstidningar, telefon, m.m.

Om person har mobiltelefon med internet så anses behovet vara tillgodosett genom detta. De flesta med mobiltelefon har samtidigt internet och kan betala räkningar, söka information m.m.

I dom från Högsta förvaltningsdomstolen (HFD mål nr 1893-1895-16) konstateras att tillgång till internetuppkoppling i hemmet som regel behövs för att effektivt kunna ta del i samhällslivet, och att utrymmet för att anse att en enskild är tillförsäkrad en skälig levnadsnivå utan detta är synnerligen begränsat. Under förutsättning att behovet inte kan tillgodoses på annat sätt bör därmed även övriga biståndssökande kunna beviljas bistånd till skälig kostnad för internetuppkoppling i hemmet.

Saknas internet i telefonen och förutsättningarna i övrigt är motiverade, kan kostnaderna ersättas, i enskilt fall och med en individuell bedömning. Vid val av nytt abonnemang av bredband så beviljas kostnaden till den billigaste leverantören av bredband. Väljer klienten en annan leverantör så står klienten för mellanskillnaden från den lägsta kostnaden till den faktiska kostnaden som klienten väljer att teckna. Om den sökande har ett pågående abonnemang med bindningstid med en befintlig leverantör så beviljas det billigaste alternativet till vad som kan levereras till adressen.

Merkostnader vid specialkost

Kostförstärkning beviljas endast efter särskild prövning och mot förevisat läkarintyg. Merkostnaden följer konsumentverkets uträkningar.

Uteätartillägg

Den som saknar matlagingsmöjligheter kan beviljas ett högre biståndsbelopp till livsmedel än det som ingår i riksnorm. Tillägget bedöms efter prövning i varje enskilt ärende och utgår under en angiven begränsad tid med högst 14,8 % av prisbasbeloppet.

Akut tandvård

Barn och ungdomar har fri tandvård på folktandvården i Region Kalmar län t.o.m. det år de fyller 23 år. (Gäller även omfattande tandvård). Kostnad för akut tandvård godtas med faktiskt belopp under förutsättning att det bedöms som skäligt. Beloppet ska verifieras och det ska framgå att det rör sig om akut tandvård.

Akut tandvård innefattar kostnader för följande behandlingar:

- Provisorisk fyllning vid behandling av kariesskador samt vid sekundära kariesangrepp i anslutning till kronor eller brokonstruktioner, för att inte riskera bibehållandet av dessa.
- Rotbehandling eller utdragande av aktuell tand vid behandling av skador i tandens pulpa eller inflammation vid tanden. Rotbehandling bör innefattas i akut tandvård i de fall det gäller sådana tänder som är av betydelse för tuggfunktionerna eller bettets stabilitet eller har estetisk betydelse för individen.
- Övriga situationer enligt Socialstyrelsens rekommendationer.

Omfattande tandvård

Vid biståndsbedömningen bör övervägande göras om biståndsbehovet beräknas bli kort- eller långvarigt. Kostnadsförslag ska alltid föreligga. Implantat kan ersättas med inlägg, kronor eller broar och utgöra en skälig nivå och även påverka andelen av kostnaden som ersätts genom tandvårdsförsäkringen.

Krav kan ställas på att den sökande tar månadsräkningar från tandläkaren. Om behandlingskostnaderna är höga eller om det finns olika behandlingsalternativ kan konsulttandläkare anlitas.

Resor i samband med umgänge med barn

Kostnader för umgängesresor kan godtas. Enligt 6 kap 15 b § föräldrabalken ska, om barnet bor tillsammans med endast en förälder, han eller hon vara med och betala för de resor som föranleds av barnens behov av umgänge med den andra föräldern. Detta ska ske efter vad som är skäligt med hänsyn till föräldrarnas ekonomiska förmåga och övriga omständigheter.

Vid bedömning ska hänsyn tas till att båda föräldrarna har underhållsskyldighet och vad som är barnets bästa. Då båda föräldrarna saknar inkomster upp till skälig levnadsnivå är det rimligt att föräldrarna delar på kostnaderna.

Underhållsbidrag

Socialbidrag till utgifter för underhållsbidrag beviljas inte. Den sökande kan söka anstånd hos försäkringskassan.

Barnomsorgsavgifter

Då rätten till försörjningsstöd prövats och bistånd beviljats kan rimliga kostnader för barnomsorg godtas i väntan på nedsättning av avgiften.

Enligt Socialstyrelsen bör barnomsorgsavgiften inte uppgå till ett så stort belopp så den enskilde inte har tillräckligt med pengar för sina personliga grundbehov. Det skulle annars innebära att vissa barnfamiljer måste söka försörjningsstöd varje månad enbart för att kunna betala barnomsorgsavgiften. Det bör av utredningen framgå om barnomsorgstaxan är satt i förhållande till familjens aktuella inkomster.

Hemtjänstkostnader

Kostnader för hemtjänst till äldre eller familjer som behöver stödinsatser i form av ”Hemmas-arbete” eller dylikt, beviljas efter sedvanlig prövning.

I dessa fall ska utredaren medverka till nedsättning av avgiften. Kommunens avgifter för hemtjänst, tillsammans med kommunala avgifter för hälso- och sjukvård, får inte uppgå till ett så stort belopp att den enskilde inte har tillräckligt med pengar för sina personliga behov. Det innebär att en avgift aldrig ska sättas till en sådan nivå att behov av ekonomiskt bistånd uppstår.

Rättshjälpavgift

Om en sökande beviljats rättshjälpavgift utifrån en inkomst bestående av bistånd enligt socialtjänstlagen kan ekonomiskt bistånd beviljas till rättshjälpavgiften. Detta för att den enskilde ska kunna ta tillvara sina rättigheter och uppnå en skälig levnadsnivå.

Ansökningsavgift vid äktenskapsskillnad

Ansökningsavgift vid äktenskapsskillnad bedöms som skälig levnadsnivå och beviljas. Huvudregeln är att avgiften delas av parterna men en individuell prövning får göras om en överenskommelse mellan parterna inte går att få till stånd.

Flyttkostnader

Vid flyttning av arbetsmarknadsskäl ska möjligheten att få bidrag från arbetsförmedlingen undersökas. Om sådant bidrag inte utgår eller om flyttningen är nödvändig av andra skäl, kan bidrag till skäliga flyttningskostnader beviljas. Skäliga kostnader omfattar:

- hyra av bil, inklusive försäkring, bensin, dieselhyra av flyttlådor
- flytt av telefonabonnemang.

Om den enskilde på grund av ålder, sjukdom eller handikapp inte klarar av att flytta på egen hand bör biståndet omfatta skäliga kostnader för en flyttfirma.

Innan hjälp till flytt till annan kommun beviljas, ska kontakt och samråd ske med inflyttningkommunen om familjen bedöms vara i behov av bistånd där. Biståndet är inte till hjälp för den enskilde eller familjen genom att man medverkar till en flyttning som innebär att det inte finns försörjningsmöjligheter i inflyttningkommunen. Den enskilde ska samtycka till att sådan kontakt sker.

I barnavårdsärenden är anmälningsskyldigheten i 14 kap 1 § socialtjänstlagen tvingande.

Begravningskostnader

En förutsättning för att bistånd till begravningskostnader ska beviljas är att dödsboets tillgångar eller eventuella försäkringar inte täcker kostnaderna.

Begravningskostnaderna går före alla andra kostnader som kan belasta dödsboet. Det bör även beaktas om den avlidne gett bort eller sålt tillgångar strax före dödsfallet. Likaså ska uppmärksammas hur tillgångarna i dödsboet är värderade.

Kostnader för kista, präst, organist, kapell, transport, dödsannons, kistdekoration, arbetskostnader, gravsten och minnesstund ingår i beräkningen av skäliga kostnader. Vid jordbegravning inkluderas kostnader för bärare och vid kremering urna och transport till krematorium.

Skälig kostnad i kommunen för jordbegravning är 0,5 prisbasbelopp. Utöver detta kan kostnader för en mindre krets av sörjande, upp till 10 personer, beviljas med 100 kronor per person.

Viss hänsyn bör tas till vad som är brukligt i den kulturkrets den avlidne tillhör. Merkostnader för transport eller begravning utomlands eller långa transporter inom Sverige, ingår inte i skälig levnadsnivå.

I förälders försörjningsskyldighet ligger ett ansvar att stå för kostnaderna för ett barns begravning.

Enligt rättspraxis kan begravningskostnader jämföras med kostnader för vård av den avlidne. För en efterlevande maka eller sambo kan det innebära att underhållsskyldigheten gentemot den avlidne också gäller begravningskostnaderna på samma sätt som när ett barn avlidit.

Resor och rekreation

Om det finns särskilda skäl kan bistånd beviljas till rekreations- och semesterresor till en rimlig kostnad. Det gäller framför allt barnfamiljer som under en längre tid varit berättigade till ekonomiskt bistånd och inte haft möjligheter att åka någonstans på 2-3 år.

Socialtjänstlagen gäller inte utomlands och bistånd till utlandsresor bedöms mycket restriktivt, även för utländska medborgare. Om sådan beviljas är det inte för rekreation utan för att den sökande har ett omfattande socialt eller arbetsmarknadsrelaterat rehabiliteringsbehov och det klart framgår att han eller hon med resan skulle göra stora framsteg.

Personer som av hälsoskäl eller för medicinsk rekreation behöver resa, kan också beviljas bistånd till rimliga kostnader. Det innebär inte att försörjningsstöd ska utgå till resor som direkt betingas av ett sjukvårdsbehov. Sjukvårdens huvudmannaskap kvarstår. I dessa sammanhang bör även eventuella kommunala fondmedel beaktas.

Resor för besök vid svår sjukdom eller till begravning kan beviljas då den sökande uppbär försörjningsstöd. Det rör sig då om besök hos eller begravning av nära anhörig. Som nära anhörig bedöms make/maka, sambo, registrerad partner, barn, föräldrar, syskon, svärföräldrar, svärson/dotter, barnbarn samt mor- och farföräldrar.

Liksom för övrigt ekonomiskt bistånd gäller bedömning av vad som är skäligen levnadsnivå utifrån vad en låginkomsttagare har råd med för sig och sin familj.

Det är viktigt att beakta att barn till föräldrar med löpande ekonomiskt bistånd, bör beviljas bistånd till rimliga kostnader för vistelse i läger, koloni eller till skolresa.

Bilkostnader och innehav

Utgifter för egen bil kan godtas vid beräkning av ekonomiskt bistånd om övriga villkor för arbetsresor m.m. är uppfyllda eller om behov finns på grund av fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar. Sådana behov ska styrkas med läkarintyg eller liknande.

För kostnadsersättning används Skatteverkets schablonbelopp för resor till och från arbetet. Schablonbeloppet ska täcka alla kostnader för bilinnehav.

Innehav av bil godtas till ett marknadsvärde motsvarande ett halvt basbelopp då egen bil bedöms som godtagbar för att ta sig till och från arbete samt av klart angivna sociala skäl.

Innehav godtas också då behov anses föreligga för att kunna vara arbetssökande, under förutsättning att arbete söks på orter dit man inte kan komma med allmänna kommunikationer.

Behov av inköp av bil på grund av fysiska eller psykiska funktionshinder, hänvisas till försäkringskassan.

I övriga fall bedöms bil innehav utgöra en realiserbar tillgång (se under 4). Vägledande för beräkning av värdet är Konsumentverkets värdering.

Arbetsresor, se egen rubrik.

Förmedlingsmedel

Den enskilde kan ansöka om förmedlingskonto på samma sätt som övrigt ekonomiskt bistånd.

Till kontot överförs den enskildes pengar. De medel i form av pengar som förmedlas av socialsekreterare, ska disponeras enligt överenskommelse med klienten. Det kan ses som ett led i den ekonomiska rådgivningen och har samma syfte.

Uppdraget är likvärdigt med sysslomannaskap och innebär en redovisningskyldighet. Det är viktigt att ha en skriftlig överenskommelse om hur medlen ska disponeras. Om biståndet inte leder till en ökad förmåga att hantera ekonomin och en större självständighet, ska kontot avslutas och frågan om god man ska istället tas upp med den enskilde.

Förmedlingsmedlet ska ha en egen akt.

Legitimation/pass

Skälig kostnad för legitimation/identitetshandling beviljas då sådan saknas. Kostnad för pass när den enskilde har giltig legitimation beviljas inte eftersom pass då inte är nödvändigt för att uppnå skälig levnadsnivå.

Kostnad bankkort/bankavgift

Skälig kostnad för bankkort/bankavgift beviljas då sådan saknas.

4 INKOMSTBERÄKNING

Inkomstperiod och beräkningsperiod

Socialnämnden bör i regel beräkna ekonomiskt bistånd utifrån de inkomster hushållet hade kalendermånaden före den månad som beräkningen avser.

Inkomster som hushållet har fått tidigare bör i regel inte påverka beräkningen, om de inte var mycket höga eller avsedda för en viss längre tidsperiod, t.ex. ett avgångsvederlag. Att begära in kontoutdrag tre månader tillbaka är en rimlig tidsgräns.

Nämnden bör kunna ställa större krav på ekonomisk planering av en person som har vetat om att den egna inkomsten kommer att upphöra och tidigare har mottagit ekonomiskt bistånd.

Inkomster som ska beaktas

Vid beräkning av försörjningsstöd och annat bistånd görs avdrag för alla nettoinkomster (med nettoinkomst avses inkomster efter avdrag enbart för preliminär skatt).

Exempel på inkomster kan vara:

- Arbetsinkomst (se nedan om jobbstimulans)
- Arbetslöshetsunderstöd
- Avgångsvederlag
- Barnbidrag inklusive flerbarnstillägg
- Bostadsbidrag och bostadstillägg
- Familjebidrag
- Pension, inklusive barnpension och barntillägg
- Tilläggspension eller pension från tidigare arbetsgivare
- Familjehemsersättning (arvodesdel)
- Föräldrapenning (7 dagar /vecka)
- Vårdbidrag exklusive merkostnadsbelopp
- Hyresinkomst
- Inkomst av kapital
- Livränta
- Vinster
- Sjukpenning
- Sjukersättning
- Aktivitetsersättning
- Skatteåterbäring (den räknas inte som inkomst om den tagits i anspråk av kronofogden)
- Studiebidrag/studiemedel/studielån
- Underhållsstöd
- Utbildningsbidrag
- Överskjutande skatt

- Realiserbara tillgångar m.m.
- Skadestånd (se vidare inkomster som inte ska beaktas)
- Swishar in på konton

Normöverskott

Tidigare inkomster över försörjningsstödsnivå

Inkomster som hushållet har fått tidigare bör i regel inte påverka beräkningen, om de inte var mycket höga eller avsedda för en viss längre tidsperiod, t.ex. ett avgångsvederlag. Det gäller till exempel inkomster som hushållet fått tidigare än månaden före den månad som ansökan avser.

Nämnden bör kunna ställa större krav på ekonomisk planering av en person som har vetat om att den egna inkomsten kommer att upphöra och tidigare har mottagit ekonomiskt bistånd. Detta gäller personer som väl känner till socialnämndens normer och regler och inte dem som tidigare endast haft mycket tillfälligt bistånd eller inte har ansökt på länge. Det kan vara rimligt att kräva att en person som endast tillfälligt försörjer sig själv mellan biståndsperioderna också tar hänsyn till det i sin hushållsekonomiska planering.

Vid ett nybesök däremot saknar den biståndssökande kunskapen om nivån på det ekonomiska biståndet och kan inte förväntas ha levt på en låg ekonomisk nivå före ansökan.

Om socialtjänsten kontrollerar den enskildes ekonomiska situation månaderna innan ansökan är det viktigt att ha detta i åtanke när beräkning görs och beslut fattas. Frågan är också hur mycket den enskilde har känt till om sin framtida ekonomi och har kunnat planera.

Försörjningsstödet syftar till att fungera som en kortsiktig försörjningskälla och att bara träda in tillfälligt vid kortare perioder av försörjningsproblem. Försörjningsstödet är utformat efter detta syfte.

Nivån på stödet förutsätter att människor före och efter biståndsperioden har möjlighet att leva på en ekonomisk nivå som är högre än försörjningsstödet. Det beror på att hushåll under dessa perioder ska ha möjlighet att tillgodose de behov som inte ryms inom försörjningsstödet, till exempel köpa möbler och husgeråd, och ha råd med tandvård och rekreation. Detta gör det nödvändigt att acceptera inkomster över försörjningsstödsnivån under de perioder då ett hushåll inte har försörjningsstöd.

Inkomster som inte ska beaktas

Jobbstimulans. Om en enskild uppfyller vissa villkor finns en särskild beräkningsregel i 4 kap. 1 b § socialtjänstlagen att 25 % av nettoinkomsten av anställning inte ska beaktas vid prövningen av rätten till ekonomiskt bistånd. Se ytterligare i handbok ekonomiskt bistånd. De inkomster som inte ska beaktas är merkostnadsersättning, habiliteringsersättning, extra tillägg till studiebidraget samt tillfälliga mindre bidrag från fonder och stiftelser.

Som inkomst ska inte heller räknas försäkringsersättning som innebär kompensation av ekonomiska förluster och som inte är inkomstförluster.

Inkomster från hemmavarande barn och skolungdomar under 21 år och som har inkomst av eget arbete, ska inte beaktas vid beräkning av familjens rätt till bistånd. Om inkomsterna överstiger ett prisbasbelopp per kalenderår får de beaktas med den överstigande delen.

Skattejämkning och förbehållsbelopp

Den enskildes möjlighet att få skattejämkning ska beaktas. De vanligaste skälen för skattejämkning är högre resekostnader till och från arbetet, räntekostnader för egnahemsägare samt vid ojämn inkomst eller vid inkomst endast del av året. Vidare bör observeras möjligheten till skattebefrielse för t.ex. feriearbetande ungdom. Ansökan om skattejämkning, befrielse m.m. sker på fastställd blankett till lokala skattemyndigheten.

Särskilt bör observeras och beaktas bestämmelserna för förbehållsbelopp. Befrielse från eller nedsättning av skatteavdrag kan beviljas vid nedsatt arbetsförmåga, långvarig inte självförvällad arbetslöshet, stor försörjningsbörda eller av annan därmed jämförlig anledning.

Sparmedel och andra tillgångar

Vid bedömning av biståndsbehovet tas i skälig utsträckning hänsyn till sparmedel och övriga tillgångar. Det bör uppmärksammas att riksnormen förutsätter ett visst sparande för några utgiftsposter som ingår i grundbeloppet.

Kontanter, banktillgodohavande och andra lätt realiserbara tillgångar bör i skälig utsträckning förbrukas till försörjningen innan bistånd beviljas. Om tillgångarna inte är omedelbart tillgängliga bör skäligt rådrum ges.

Vid bedömning av bidragsbehov för pensionär ska hänsyn inte tas till sparkapital på 50 % av ett prisbasbelopp. Det sparade beloppet ska kunna möjliggöra för pensionären att ha pengar till sin begravning. Barns sparkapital får uppgå till 15 % av ett prisbasbelopp utan att påverka bedömningen av försörjningsstödet. Detta för att det ska vara möjligt med inköp av dyrare varor som till exempel cykel. Sparandet ska då ha varat en tid och inte ha påbörjats i anslutning till ansökan om ekonomiskt bistånd.

Bostadsbidrag

Bostadsbidrag räknas som inkomst. Enligt 23 § Lag (1993:737) om bostadsbidrag får försäkringskassa på begäran av sökanden besluta att bidraget ska utbetalas till någon annan än sökanden. Om det finns synnerliga skäl får försäkringskassa på framställning av socialnämnden betala ut bidraget till lämplig person eller till nämnden att användas för hushållets bästa. Möjligheten att få bostadsbidrag då barn är omhändertagna, vistas på institution eller vid umgänge med barn bör uppmärksammas.

5. SÄRSKILDA GRUPPER

Barnrättsperspektiv

Barn och ungdomars situation ska alltid synliggöras i utredningar och vid beslut som rör eller påverkar barn ska konsekvenserna för barnet alltid övervägas innan beslut fattas.

Socialnämnden ska dokumentera hur barnets intresse beaktats, vilka övervägande som gjorts och hur detta påverkar beslutet, oavsett om bedömningen resulterar i att ekonomiskt bistånd beviljas eller inte. Socialnämnden ska särskilt beakta barnen i familjer med långvarigt försörjningsstöd eftersom de barnen anses befinna sig i en mer utsatt situation än andra barn.

Hänsyn tas till barns bästa vid utredning av ekonomiskt bistånd till bland annat skulder, aktiviteter, tv, telefon, dator, hemutrustning och boendekostnader.

Beaktande av barnrättsperspektivet innebär inte att man sätter en rutin på generösa bedömningar att socialnämnden bör ge större utrymme för individuella bedömningar utifrån barns bästa. Utgångspunkten ska dock vara att föräldrarna, inom ramen för sin förmåga och ekonomiska resurser, bär huvudansvaret för att säkerställa att deras barn har skäliga levnadsvillkor.

Genom att arbeta med barnrättsperspektivet stöttas föräldrarna till att bli själv- försörjande. Att beakta barnets bästa kan därför även innebära att föräldrar i barnfamiljer med ett långvarigt biståndsbehov t.ex. prioriteras när det gäller att få ta del av särskilda satsningar där målet är att hjälpa föräldrarna att komma igång i arbete och bli självförsörjande.

Enheten för försörjning i Vimmerby kommun arbetar utifrån barnrättsperspektivet genom att:

Barnfamiljer med långvarigt biståndsbehov är särskilt prioriterade. Om enheten eller handläggare hamnar i en sådan situation där arbetsuppgifter måste prioriteras ska arbetet fokuseras på familjer med barn i hushållet. När föräldrar uppburit försörjningsstöd i minst tio månader under ett kalenderår bedöms biståndsbehovet som långvarigt.

Barn till föräldrar som har behov av långvarigt försörjningsstöd befinner sig i en utsatt situation som kan bli skadligt för dem i framtiden. Det är därför viktigt att föräldrarna kommer ut i självförsörjning så snabbt som möjligt och får hjälp och stöd till det. Handläggaren till föräldrarna har en aktuell planering för dem och beaktar aktivt alternativa arbetsmarknadsinsatser som kan öka deras möjligheter till en anställning.

Vid behov göra hembesök, i samråd med föräldrarna, för att bedöma vilket bistånd som familjen behöver utefter barnets behov.

Barnfamiljer med ungdomar i gymnasieåldern informeras om möjligheten för deras ungdom/ar att söka feriepraktik på sommaren. Ferielönen tas inte med i beräkningen av

biståndet, inkomsterna medräknas först när det överstiger ett prisbasbelopp under en period på ett år.

Barn får ha ett eget sparande med upp till 15 % av prisbasbeloppet utan att det påverkar familjens rätt till ekonomiskt bistånd. Detta för att det ska vara möjligt med dyrare inköp som till exempel en cykel. Sparandet ska då vara en tid och inte ha påbörjats i anslutning till ansökan ekonomiskt bistånd.

Barnfamiljer informeras om möjligheten att söka ekonomiskt stöd hos Majblomman avseende utgifter till barnen som de inte beviljas ekonomiskt bistånd till, såsom exempelvis en cykel. Inkomster tas inte med i beräkningen av biståndet då det är en gåva som ska täcka barnets behov. Majblommeföreningens ändamål går förlorat om pengarna inte kommer barnet tillgodo.

Barnfamiljer som beviljats försörjningsstöd sammantaget 6 månader under aktuellt kalenderår kan beviljas extra bistånd, julpeng, med 500 kronor per barn under december månad, 250:- per barn vid umgänge (se avsnitt ”extra peng i december till barnfamiljer”).

Vuxna personer med gemensam bostad

Personer som har gemensam bostad får i första hand anses ha inkomster och utgifter ihop, d.v.s. en ekonomisk hushållsgemenskap. Ogifta samboende bör likställas med gifta samboende även i det fall det finns formellt hinder för giftermål. Om det av omständigheterna klart framgår att ogifta samboende har skild ekonomisk hushållsgemenskap bör ekonomiskt bistånd utgå som till två enskilda. Det är den sökande som ska visa på dessa omständigheter.

Hemmavarande ungdomar med inkomst

Hemmavarande ungdomar över 18 år som inte går på gymnasium ska själv ansöka om ekonomiskt bistånd vid behov. Den unge ska betala sin andel av hushålls- och boendekostnaderna. Se även under 6.

Hemmavarande ungdomar utan inkomst samt gymnasiestuderande ungdomar under 21 där försörjningsskyldighet finns

Hemmavarande ungdomar över 18 år som erhåller studiebidrag, det vill säga föräldrar är försörjningsskyldiga, räknas som medlemmar i familjen.

Eget boende ungdomar; Gymnasiestuderande ungdomar under 21 där försörjningsskyldighet normalt finns hos föräldrar

Vid behov kan enligt 4 kap 2 § socialtjänstlagen undantag göras från regeln om försörjningsskyldighet. Det gäller när den unge har särskilda insatser och arbetet med ungdomen väsentligen skulle försvåras eller omöjliggöras om frågan drevs gentemot försörjningsskyldiga föräldrar. När undantag gjorts ska frågan tas upp för omprövning när situationen för den unge stabiliserats.

Arbetslösa

Rätten till bistånd enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen föreligger inte om den hjälpsökande vägrar ta anvisat lämpligt arbete eller sagt upp sig utan giltiga skäl. Bedömningen av vad som är lämpligt arbete torde ofta - men inte alltid - överensstämma med arbetsmarknadsmyndighetens bedömning. En individuell bedömning ska alltid göras.

Socialtjänsten får begära att den som får försörjningsstöd ska delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet om den enskilde inte har kunnat beredas någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd, enligt 4 kap. 4 § SoL. Insatsen skall utformas med skälig hänsyn till den enskildes individuella önskemål och förutsättningar. Socialtjänsten ska utreda den enskildes förutsättningar och behov och bedöma vilken verksamhet som bäst tillgodoser dessa. Enheten för försörjning ger Enheten för arbete och integration i uppdrag att genomföra insatser enligt ovan.

Personer som utan godtagbara skäl vägrar stå till arbetsmarknadens förfogande eller inte deltar i kompetenshöjande åtgärd, kan få avslag eller reducering av sin framställan om försörjningsstöd (4 kap 5 § socialtjänstlagen) Bistånd beviljas endast i den utsträckning som det är nödvändigt för att förebygga en direkt nödsituation. I de fall där den hjälpsökande kan bedömas vara berättigad till arbetslöshetsersättning, ska det styrkas att sådan ansökan lämnats.

Kontinuerlig kontakt med arbetsförmedlingen ska hållas, speciellt i ärenden gällande ungdomar och personer med längre arbetslöshetsperioder. Samarbetet ska leda till en individuell hjälp för den enskilde, för att få egen försörjning.

Utgångspunkt ska därför vara arbetsförmedlingens individuella handlingsplan för den sökande; där ska framgå hur möjligheterna ser ut för individen att få arbete, geografisk sökområde, eventuella hinder och hur man ska lösa dessa. Vi ska genom arbetsförmedlingen säkerställa att individen kan söka arbete, skriva ansökningshandlingar och cv (curriculum vitae = levnads-beskrivning).

Genom att uppvisa blanketten *Redovisning av genomförda aktiviteter* ska individen visa att personen aktivt söker arbeten samt följer planering för att bli självförsörjande.

Ska undantag göras från kraven att vara aktivt arbetssökande ska individen, så snart det är möjligt, uppvisa dokumentation eller intyg på detta från annan myndighet som säger att personen inte kan stå till arbetsmarknadens förfogande. Finns enbart sociala skäl ska socialsekreteraren motivera och dokumentera skälen.

Socialsekreteraren ska skaffa sig god kännedom om tillgången på arbete i hela landet och inom vilka områden det finns arbete genom arbetsförmedlingens hemsida samt kunna ge

råd om andra sökvägar. Det är viktigt att ha en levande och pedagogisk dialog med klienten som söker försörjningsstöd om vad det innebär att stå till arbetsmarknadens förfogande.

En arbetslös person kan använda sig av sin möjlighet att vara hemma med barn under tid som föräldrapenning kan tas ut, längst till barnet är ett år och tre månader. Om någon förälder uppbär vårdnadsbidrag bedöms detta inte som om man bidrar till sin försörjning fullt ut och att det därför är skäl till avslag på ansökan om försörjningsstöd. Fyra veckors föräldrapenning kan sparas fram till det år under vilket föräldrapenning senast kan tas ut.

Studerande

Ungdomar

Föräldrars underhållsskyldighet upphör när barnet fyllt 18 år. Går barnet i skolan vid denna tidpunkt är föräldrarna underhållsskyldiga tills barnet fyller 21 år, så länge skolgången pågår. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan och annan jämförlig grundutbildning.

Studerande i gymnasieskolan (även över 18 år) som bor hos föräldrarna räknas normalt in i familjen vid prövning av försörjningsstöd. Då den sökande själv begär det ska bidrag utgå till den myndige själv.

När det gäller ungdomar som kommit till kommunen som flyktingar, ska de ges möjlighet till grundskole- och gymnasieutbildning på samma sätt som andra ungdomar, det vill säga om de kommit till Sverige, gått SFI och sedan fått grundskolekompetens. Från och med höstterminen det år den unge fyller 20 år ska han/hon ta studielån för sina studier.

Vuxna

Vuxna studerande, på grund- och gymnasienivå samt eftergymnasial nivå ska i första hand försörja sig genom samhällets studiestödssystem eller motsvarande. Undantag kan göras av medicinska, sociala eller arbetsmarknadsmässiga skäl. Studiemedel och studielån bör anses gälla terminsvis.

Provapåstudier med försörjningsstöd kan godkännas under max två månader då personen är inskriven vid Enheten för arbete och integration.

För studerande flyktingar eller tidigare flyktingar som studerar vid vuxenutbildningen eller på folkhögskola, gäller att de ska använda sig av studiemedelssystemet för sin försörjning.

Bistånd under tid mellan terminerna kan beviljas om den sökande i god tid varit aktivt arbetsökande.

Sökande sjukskrivna utan SGI

För att arbetsförmåga ska godkännas vid sjukdom ska en person ha ett relevant läkarutlåtande som styrker oförmåga att arbeta eller delta i aktiviteter. Insatser ska erbjudas i samverkan med läkare, försäkringskassa och psykiatrimottagningar.

Det är viktigt att personer med försörjningsstöd får samma rehabiliteringsmöjligheter som personer med sjukpenning. För att vara berättigad till försörjningsstöd ska personen medverka till behandling och rehabilitering i syfte att bli arbetsför. Vid långvarig eller kronisk sjukdom krävs medverkan till att ansöka om sjukersättning.

EU/ESS-medborgare samt övriga utländska medborgare

Alla EU-länder omfattas av reglerna av fri rörlighet. Den fria rörligheten innebär att EU-medborgare, utan några särskilda formaliteter, har rätt att resa till och vistas i ett annat medlemsland i tre månader. EU-medborgare har också rätt att stanna längre än tre månader om han eller hon på annat sätt är självförsörjande.

Om en EU/ESS-medborgare ansöker om bistånd påbörjas en utredning. Den enskilde får då redogöra för sin situation och svara på en mängd frågor om hur man tidigare har försörjt sig och hur man tänker framåt. I en akut situation, så kallad nödprövning, kan socialnämnden bevilja bistånd till t.ex. mat, boende, kostnad för hemresa. Allt beroende på situationen. Finns barn med ska en särskild prövning göras utifrån barnperspektivet.

Gäller ansökan bistånd för en längre tid ska den enskilde vara anmäld på arbetsförmedlingen och aktivt söka arbete samt bedömas ha ”en verklig möjlighet att få en anställning” i Sverige. För att bedöma en persons faktiska möjligheter att få arbete får socialtjänsten ta hjälp av arbetsförmedlingen. Olika kriterier kan ligga till grund för en sådan bedömning, till exempel den enskildes utbildning, arbetslivserfarenhet, språkkunskaper eller möjlighet att ta och få ett ”enklare” arbete utan särskilda kvalifikationskrav. En gräns som ska beaktas är mellan tre och sex månader. Här ska även barnperspektivet särskilt beaktas.

Alla människor som befinner sig tillfälligt i landet (till exempel turister, arbetssökande, affärsresande) har i princip rätt att få sin ansökan om bistånd prövad i den kommun där personen vistas.

Utländsk medborgare kan hänvisas till den sökandes hemlands konsulat som kan bistå med färdbiljett till hemlandet. Den som inte vistas i Sverige och är bosatt utomlands kan inte få bistånd med stöd av socialtjänstlagen. Se särskilt Socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd sid 38.

Asylsökande, personer som sökt uppehållstillstånd

Bistånd som motsvaras av förmåner enligt LMA (Lagen om mottagning av asylsökande) ska ges av Migrationsverket oavsett om den asylsökande bor på förläggning eller har eget boende.

Asylsökande har därmed inte rätt till försörjningsstöd enligt socialtjänstlagen.

Även andra utländska medborgare än asylsökande som sökt uppehållstillstånd i Sverige och som har rätt att vistas här under den tid ansökan prövas kan ha rätt till bistånd enligt LMA.

Frivillig militär grundutbildning

Som grundregel beviljas inte ekonomiskt bistånd. Behovet tillgodoses av andra bidrag. Från grundregeln kan undantag göras då särskilda skäl föreligger.

Vårdtagare vid institution

Vårdtagare vid institution kan beviljas maximalt 4,2 % av aktuellt prisbasbelopp.

Beloppet beror på vad som ingår i boendet. Dessa ”fickpengar” ska normalt täcka personliga utgifter som tobak, fritidskostnader, tidningar, kläder, medicin, läkarvård och liknande.

Personer som är häktade eller avtjänar påföljd ska inte beviljas fickpengar genom socialförvaltningen. Kriminalvårdsstyrelsen svarar för dessa kostnader.

För den som vistas i anstalt inom kriminalvården eller vårdas på sjukhus på initiativ av någon annan än en kommun har folkbokföringskommunen ansvar för bistånd, stöd och sociala tjänster. Det gäller även för behov som aktualiseras inför avslutningen av sådan vistelse eller vård.

För den som vistas i anstalt inom kriminalvården kan bistånd till boende i Vimmerby kommun beviljas om personen var folkbokförd på den adressen då straffet utfärdades. Detta gäller endast om straffet är kortare än sex månader. Möjligheten att hyra ut i andra hand ska först beaktas. Biståndet beviljas för att möjliggöra en rehabilitering efter avtjänat straff. Om den sökande inte har för avsikt att bo i lägenheten efter avtjänat straff, finns ingen grund att bevilja bistånd till boendet.

6. SÄRSKILDA FRÅGOR

Hyresdel för ungdom som bor hos föräldrarna

Avgörande för rätten till bistånd till hyresdel är om det skett en förändring i den unges faktiska ekonomiska situation. Har han/hon inte betalat hyra tidigare så utgör inte enbart den omständligheten att gymnasiestudierna avslutats skäl till att bevilja bistånd till hyra. Omvänt gäller att har den unge fortlöpande betalat hyra bör bistånd kunna utgå med beaktande av hans eller hennes del av den gemensamma boendekostnaden.

Återkrav

Återkrav vid felaktiga utbetalningar

I 9 kap. 1 § socialtjänstlagen regleras den enskildes återbetalningsskyldighet av felaktigt eller för högt utbetalt ekonomiskt bistånd. Enligt paragrafens första stycke blir den enskilde återbetalningsskyldig om han eller hon har förorsakat den felaktiga utbetalningen.

I paragrafens andra stycke framgår att om någon, i annat fall än vad som avses i första stycket, obehörigen eller med för högt belopp beviljats ekonomiskt bistånd och skäligen borde ha insett det, får socialnämnden också återkräva vad som utbetalats för mycket, även om den enskilde inte orsakade den felaktiga utbetalningen avsiktligt.

För att undvika att ersättningar betalas ut dubbelt eller med för högt belopp för en period kan ekonomiskt bistånd i vissa fall betalas ut mot förbehåll om återkrav eller återsökning. Den väntade inkomsten måste antas ge ett överskott efter avdrag för den enskildes löpande levnadsomkostnader om ett återkrav ska vara meningsfullt. Kan det inte bli ett sådant överskott eller finns inte återbetalningsförmåga inom överskådlig tid ska återkrav inte läggas upp. Observera att återkrav inte får göras mot framtida försörjningsstöd. Notera också att bestämmelsen inte ersätter eller inskränker rutinen att göra polisanmälan om den enskilde avsiktligt lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter.

Försörjning som villkoras mot återkrav mot den enskilde

Ekonomiskt bistånd enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen mot återkrav enligt 9 kap 2 § i lagen kan endast beviljas:

- 1) som förskott på en förmån eller ersättning
- 2) till den som är indragen i arbetskonflikt, eller
- 3) till den som på grund av förhållanden som han eller hon inte kunnat råda över hindrats från att förfoga över sina inkomster eller tillgångar.

Vid ansökan om förskottering eller mot återkrav av social förmån ska prövning av hjälpbehovet ske efter samma riktlinjer som vid andra ansökningar.

Försörjningsstöd som återsöks hos annan myndighet

Återsökning av försörjningsstöd kan enligt 9 kap 2 § socialtjänstlagen göras direkt till försäkringskassan eller pensionsmyndighet, kan endast göras retroaktivt, det vill säga om biståndet har getts utan villkor om återbetalning. Om biståndet getts med villkor om återbetalning kan det endast återkrävas av den enskilde, se ovan. Fullmakt för utbetalning av lön eller a-kassa betraktas som återkrav av den enskilde.

Det är viktigt att socialnämnden försäkras sig om att den enskilde vet om att han eller hon ska återbetala biståndet, och att det finns en tydlig överenskommelse med den enskilde om när och på vilket sätt återbetalningen ska ske.

Bistånd som beviljas enligt 4 kap 2 § socialtjänstlagen har den enskilde inte rätt till enligt lag. Biståndet kan därför även beviljas under villkor om återbetalning enligt 9 kap 2 §, andra stycket socialtjänstlagen.

Skriftligt beslut

Beslut som gäller ekonomisk hjälp mot återkrav ska vara skriftligt.

Det ska innehålla uppgift om den eller de omständigheter som utgör grund för återbetalningsplikten. Det är också viktigt att det framgår när och på vilket sätt återbetalning ska ske.

Beslutet ska också delges den enskilde. Det betyder att den som beviljats bistånd ska underteckna beslutet där återbetalningsskyldigheten framgår eller underteckna ett delgivningskvitto.

Talan hos förvaltningsrätten

Om den enskilde inte frivilligt betalar tillbaka det ekonomiska bistånd som avses i 9 kap. 1 och 2 §§ socialtjänstlagen, kan socialnämnden väcka talan om ersättning hos förvaltningsrätten med stöd av 9 kap. 3 § socialtjänstlagen. Talan måste i så fall väckas inom tre år från det att biståndet betalades ut.

Förvaltningsrätten får inte bifalla socialnämndens krav om den ersättningsskyldige genom att återbetala kostnaden eller en del av den inte kommer att klara sin försörjning eller sin livsföring i övrigt, eller om annars synnerliga skäl talar emot ersättningsanspråket (9 kap. 3 § andra stycket socialtjänstlagen).

Innan talan väcks måste socialnämnden på nytt utreda den enskildes möjlighet att återbetala det ekonomiska biståndet. En sådan utredning gör nämnden på samma sätt som andra utredningar om ekonomiska förhållanden. Det som ska utredas är alltså om den enskilde kan klara sin försörjning och livsföring i övrigt om nämnden vidhåller sitt ersättningsanspråk. Det är socialnämnden som ska visa att den enskilde kan återbetala det ekonomiska biståndet (jfr RÅ 1993 not 322). Om det inte går, kan nämnden överväga eftergift enligt 9 kap. 4 § socialtjänstlagen. Det är den enskildes situation vid tiden för återbetalning som är avgörande i dessa fall.

Egna företagare

Kommuner får i princip endast vidta åtgärder som allmänt främjar näringslivet i kommunen. Det står i kommunallagen. Kommuner får bara ge individuellt inriktat stöd till enskilda näringsidkare om det finns synnerliga skäl för det.

Från socialtjänstens utgångspunkt innebär ett företag i många fall en realiserbar tillgång. Tillämpningen av socialtjänstlagen innebär att en egen företagare i de flesta fall hänvisas till att avveckla verksamheten och anmäla sig på Arbetsförmedlingen som arbetslös när han eller hon ansöker om ekonomiskt bistånd från socialtjänsten.

Socialtjänstens utgångspunkt kan alltså vara att ställa samma krav på dessa personer som på övriga biståndssökande med bristande försörjning, det vill säga att ställa sig till arbetsmarknadens förfogande.

I akuta och tillfälliga situationer kan naturligtvis även egna företagare ha rätt till ekonomiskt bistånd om socialtjänsten finner skäl för det. Det ligger i kommunens yttersta ansvar enligt socialtjänstlagen.

Vid bedömning av rätten till bistånd skall företaget alltid betraktas som en tillgång som behöver bedömas, utöver personliga konton behöver alltså även företagskonton inhämtas för att bedöma eventuella tillgångarna och huruvida företagaren har möjlighet att ta ut lön/lösa tillgångar före rätten till bistånd träder in.

Utbetalning av bistånd

Biståndet ska med få undantag, betalas ut via konto.

Avgift i samband med utbetalning till exempel via postanvisning, betalas av mottagaren eftersom det är mottagaren som bestämmer utbetalningsformen.

Om makar/sambos ansöker tillsammans ska utbetalning ske till bådars konto, fördelat hälften var, om det inte finns särskilda skäl till att så inte bör ske. Grunden till uppdelningen utgår från ett jämställdhetsperspektiv och för att motverka så kallat ekonomiskt våld, där den ena parten exempelvis undanhåller eller kontrollerar parets gemensamma ekonomi.

Rekvision bör endast användas efter noggrann individuell prövning och i speciella situationer. Det kan till exempel vara fråga om att den enskilde vid utbetalningstillfället är inne i en svår missbruksperiod där så gott som alla kontanter går direkt till inköp av alkohol. Inte ens i sådana fall får utbetalning via rekvisition fortgå slentrianmässigt under längre tid utan att utvecklingen noggrant följs.

Biståndet ska normalt utbetalas direkt till den enskilde. Den enskilde har ansvar för sin ekonomi och för att hyra och räkningar blir betalade i tid. Det är inte i enighet med socialtjänstlagens intentioner att socialsekreterare ska betala in de sökandes räkningar.

Efter uttrycklig överenskommelse med sökanden kan utbetalningar ske till annan, exempelvis att socialförvaltningen betalar hyran direkt till hyresvärden.

Om det på grund av speciella omständigheter anses helt olämpligt med utbetalning direkt till sökanden men denne vidhåller sin begäran om sådan utbetalningsform, kan det bli nödvändigt att avslå begäran. I beslutet kan då lämpligen anges att bistånd erbjuds i form av utbetalning till t.ex. hyresvärden men inte i form av utbetalning till den enskilde.

Biståndet ska normalt utbetalas månadsvis i de fall hjälpbehovet inte är kortare än en månad. Efter överenskommelse med den enskilde kan kortare betalningsperioder bli aktuella. Mot den enskildes vilja bör kortare betalningsperioder än en månad användas endast efter noggrann individuell prövning och i speciella situationer.